

gammel venn. Som gjennom sin klassiske artikkel om konservativ og radikal kriminalpolitikk i dette tidsskrift (1967, s. 237-251) forårsaket det definitive gjennombrudd i nytenking om behovet for å kontrollere behandlingstankenes vilkårlighet. Som gjennom sin sentrale posisjon i finsk kriminologi og i internasjonalt samarbeid utallige ganger har stått på liberale skanser. At hun skulle være tråkket på om jeg kritiserer nyklassisismen, det er uforståelig. En slik tolking av min tekst ville i hvert fall umuliggjøre enhver prinsipiell diskusjon om aktuelle strafferets-teorier.

BOGANMELDELSER

Leif Ståhlros: »Företagshemligheter – Know How«. Juristförlaget, Stockholm 1986, 408 pp.

Emnet for den foreliggende afhandling – retsbeskyttelsen af erhvervshemmeligheder og know how – er af betydelig interesse, såvel ud fra en kriminalretlig som en civilretlig synsvinkel. I kriminalretlig henseende står man overfor en af de meget gamle forbrydelsestyper, der i ældre tid straffedes meget hårdt, lejlighedsvis med døden. I civilretlig henseende frembyder emnet bl.a. interesse, fordi der kan indgå mange forskellige ingredienser i beskyttelsen, eksempelvis kontrakts- og konkurrenceretlige normer. Der knytter sig også betydelig praktisk interesse til emnet. Erhvervshemmeligheder er ofte særdeles værdifulde, – en virksomheds eksistens kan stå og falde med hemmelighedens bevarelse.

Forfatteren har erhvervet den juridiske doktorgrad ved Stockholms Universitet på afhandlingen, og det er da også klart, at der ligger et betydeligt arbejde bag fremstillingen. Den er disponeret således:

Efter en kort indledning gives der i *1. afdeling* (p. 25-81) en redegørelse for begreberne know how og erhvervshemmelighed og deres forhold til patentretten. Der redegøres her bl.a. for de nationale og internationale forsøg på præcise definitioner, – bestræbelser der ikke har været særskilt frugtbare.

2. afdeling (p. 83-228) giver en meget omfattende redegørelse for retstilstanden i USA. Der redegøres for begrebet trade secret, og der foretages en gennemgang af det konkurrenceretlige retsværn, af arbejdstagerrelationen og af det aftaleretlige retsværn.

3. afdeling (p. 229-310) omhandler tysk ret, der har været af stor betydning for retsudviklingen i Norden.

4. afdeling (p. 311-376) omhandler den retlige problematik i Sverige og de øvrige nordiske lande. Her drøftes navnlig den konkurrenceretlige og den aftaleretlige beskyttelse. Dette fører over i en drøftelse af en række retspolitiske spørgsmål, til dels i form af et kritisk opgør med de reformforslag, der er indeholdt i den svenske betænkning SOU 1983:52.

Afhandlingen afsluttes med et engelsk summary og diverse kildefortegnelser.

Selv om der som nævnt utvivlsomt er nedlagt et stort arbejde i fremstillingen, kan man meget vel sætte spørgsmålstegn ved forfatterens metode og ved hele præsentationen. Det kan ikke undgå at springe i øjnene, at der er ofret et meget betydeligt antal textsider – ca. ¼ af hele værket – på at give redegørelser for to fremmede retssystemer, navnlig det amerikanske, og man må

da spørge, hvem der kan tænkes at drage nytte heraf. Formentlig ingen. Såvel en amerikansk som en nordisk jurist, der har behov for praktisk eller principiel information, må alligevel gå til originalkilderne. Forfatteren fremhæver med rette, at amerikansk ret er case law, og at denne er i stadig udvikling. Så vidt jeg har kunnet konstatere, er den nyeste af de domme, som forfatteren omtaler, fra 1979. Dette burde mane til eftertanke. Nogle enkelte opslag har i øvrigt vist mig, at forfatteren ikke altid er ganske præcis i sine kildehenvisninger. Jeg har muligens været uheldig, og tiden har selvsagt ikke tilladt en efterprøvelse af hele materialet. Men det kan ikke skjules, at der synes at være en vis mangel på præcision i arbejdet. Herpå tyder også de mange ordinære og til dels meningsforstyrrende trykfejl, navnlig i de fremmedsprogede citater. Hvad enten der nu er mange eller få fejl, finder jeg, at fremstillingen er et misbrug af den komparative metode: Man kan lære meget af fremmed ret, og derfor skal man studere grundigt i det fremmede. Men man skal ikke søge at videregive *grundlaget* for sin forskning og at give almene fremstillinger af de undersøgte retssystemer. De produceres af de nationale forfattere. Man skal derimod udnytte sine resultater.

Når man herefter vender sig til den tredjedel af værket, der vedrører de nordiske lande, naturligvis navnlig Sverige, må man konstatere, at der her findes en række detaljerede drøftelser og en fyldig fremlæggelse af det tilgængelige materiale. Forfatterens generelle udtalelser om, at området »juridisk sett (er) relativt outvecklat i nordisk rätt« (p. 21) er nu nok noget tvivlsomt. Knoph lagde et godt grundlag så tidligt som i 1934, og meget er bygget på i årene derefter. Som forfatteren senere selv antyder, er normsystemerne i Norge og Danmark relativt veludviklede, og der synes her at blive ydet en ganske effektiv dækning via reglerne i straffeloven, markedsføringsloven og den almene kontraktsret. I f. eks. Danmark er problemerne vedrørende en effektiv beskyttelse næppe af juridisk beskaffenhed. Problemet er her af faktisk, bevismæssig art: Hvordan sikrer man sig i praksis mod krænkelser, og hvordan kan man bevise en formodet krænkelse?

I Sverige er problemkredsen nok lidt anderledes, idet man her – som på andre områder – synes at savne den velnuancerede retsbeskyttelse, der kan ydes gennem en konkurrenceretlig generalklausul. Forfatteren udtaler sig da også til gunst for indførelsen af en sådan på dette område, se bl.a. p. 372. Hans kritik af forslagene i den svenske betænkning kan jeg i øvrigt i det væsentlige tilslutte mig.

Mogens Koktvedgaard

Københavns Universitet

Festschrift für Günter Blau zum 70. Geburtstag am 18. Dezember 1985. Herausgegeben von Hans-Dieter Schwind. Walter de Gruyter. Berlin. New York. 1985. 694 ss.

Föremålet för denna festschrift, Günter Blau, torde inte vara särskilt känd för nordiska vänner av västtysk straffrättsvetenskap. Han har även utfört sitt livsverk inom det praktiska rättslivet, främst domstolsväsendet. Under senare år har Blau även fungerat som lärare vid universitet i Bochum. Hans omfångsrika artikelproduktion behandlar främst rättsjämförelse, ungdomsstraffrätt samt straffverkställighet.

Man kan säkert se föreliggande festschrift som ett bevis på Blaus stora vänkrets. De sammanlagt 37 bidragen är indelade i 4 grupper; a) straffrätt/straffprocessrätt, b) kriminologi/straff-

verkstillighet/ungdomsstraffrett, c) kriminalpolitik/utlændsk straffrett/rättsjämförelse och d) straffrätts historia/straffrätts filosofi.

Festskriften innehåller en rad intressanta och läsvärda artiklar. Två straffrättsdogmatiska bidrag förtjänar ett omnämnande. Rolf Dietrich Herzberg tar i en längre artikel upp tillbakaträdande från försök genom avstående från vidare verkstillighet. Günter Wardas bidrag gäller behandlingen av »error in obiecto«. Bägge artiklarna utgör skolexempel på straffrättsdogmatisk forskning.

Festskriften består dock i huvudsak av annat än straffrättsdogmatik. Särskilt användbara torde flera kriminologiskt resp. kriminalpolitiskt orienterade bidrag av författare utanför det tyska språkområdet vara. Som exempel kan nämnas John Eryl Hall Williams »Changes in Sentencing in England and Wales«, Koichi Miyazawas »Jugendkriminalität in Japan« och Francesca Molinaris »Der Einfluss der modernen Psychiatrie auf das Strafrechtssystem Italiens«. Samtidigt skall de tyska bidragen inte glömmas. Mången tar säkert gärna del av Hans-Heinrich Jeschecks »Rechtsvergleichende Bemerkungen zur Neugestaltung des Mindestprogramms der Défense Sociale« och Hans-Dieter Schwinds »Rationale Kriminalpolitik als Zukunftsaufgabe«.

Själv fann jag festskriftens fyra straffrättshistoriska resp. straffrättsfilosofiska bidrag mest givande. Israel Drapkin redogör för brott och straff i den gamla judiska lagen, Albert Krebs för den första internationella sammankomsten år 1846 rörande fängelsereformer, Gerhard Simson för Hugo Grotius syn på straffets funktion samt Thomas Würtenberger för Anselm Feuerbachs lära om domstolsoffentligheten.

Dan Frände

Helsingfors universitet.

Elizabeth Burney: Sentencing Young People. What went wrong with the Criminal Justice Act 1982. Gower Publishing Company Limited, 1985. ISBN: 0 566 05127 3.

Bogen er en analyse af, hvordan en reform, der blev udtænkt i et politisk liberalt klima i 1970erne, er kommet til at fungere under en konservativ administration. I den oprindelige version var det foreslået kun at opretholde én slags frihedsberøvende foranstaltning for unge lovovertrædere, kombineret med en oprustning af tilsyns- og hjælpefunktioner efter løsladelse. Formålet var blandt flere andre at mindske antallet af frihedsberøvede unge. Den konservative version indeholder imidlertid såvel »detention centres« (den mildeste form for frihedsberøvelse) som »youth custody« (erstatning for borstals og almindeligt fængsel).

Et af de spørgsmål, forfatteren stiller, er, hvorfor domstolene har anvendt dom til »youth custody« mere og dom til »detention centre« mindre end forventet. Hun kan ikke give et enkelt svar. Problemet er bl.a., at etablerede vaner hos domstolene er svære at ændre. Hun påpeger også den ambivalente holdning, som samfundet og det strafferetlige system generelt har til unge lovovertrædere. Den er præget af en række forskellige filosofier lige fra individuel hjælp og bistand på den ene side til gengældelse og straf på den anden.

Forfatteren er ikke sikker på, at »alternativer« som f.eks. samfundstjeneste bliver anvendt som alternativ til frihedsberøvelse, men snarere som alternativ til mindre indgribende foran-

staltninger. Og en enkelt mislykket samfundstjeneste (den unge overholdt ikke aftalen) betragtes ofte i forbindelse med en efterfølgende sag som bevis på, at den unge ikke kan eller vil reagere adækvat på ikke-frihedsberøvende sanktioner, hvilket er en af lovens betingelser for at idømme frihedsstraf.

Forfatteren ser egentlig kun to udveje for at reducere antallet af frihedsberøvede unge: hæve minimumsalderen og lukke nogle institutioner.

På trods af forskellighederne mellem den skandinaviske og den engelske måde at behandle ungdomskriminelle på, er problemerne og tendenserne øjensynlig ret ens. Derfor er bogen relevant læsning.

Beth Grothe Nielsen

Aarhus Universitet

Michael Banton: *Investigating Robbery*. Gower 1985 ISBN 0-566-05114-1. 118 s. \$ 29,50.

Banton, som er sociologiprofessor ved universitetet i Bristol, har i denne bog sat sig for at undersøge politiets efterforskningsmuligheder i røverisager i England.

Som undersøgelsesmateriale er brugt samtlige røverisager fra 1983 begået i Bristol, ialt 157.

I afsnit 2-4 genfortælles disse meget forskelligartede sager på grundlag af politiets skrevne rapporter og samtaler med de implicerede sagsbehandlere. Her sag er endvidere på anmeldelsestidspunktet tildelt et antal points efter opklaringsmulighederne (screening) ligesom det for hver sag er optalt, hvor megen tid, der er brugt på sagen af henholdsvis uniformeret politi og opdagere.

Bogen indeholder endvidere en enkel talmæssig analyse af de gennemgæede sager, bl.a. vedrørende opklaring, ofres og de beskrevne gerningsmænds etniske tilhørsforhold etc. samt en kort gennemgang af de udmålte straffe i de sager, der førte til dom.

I de afsluttende afsnit ser Banton nærmere på forskellige forhold, som har indflydelse på mulighederne for efterforskning og bevisstilvejebringelse. Her omtales bl.a. visse strafprocessuelle regler og - mere generelt - problemer som sigtedes og vidners uvillighed til at udtale sig etc. I denne forbindelse refereres en del fortrinsvis amerikanske undersøgelser på området.

Mulighederne for politiet til selv at øge effektiviteten i relation til opklaring berøres i bogens sidste afsnit, hvor forfatteren fremkommer med nogle betragtninger over valg af metode, hvis man vil lave undersøgelser heraf. Bogen giver et godt bidrag til diskussionerne om metodevalg inden for forskning i opklaring af kriminalitet.

Signe Justesen

Direktoratet for Udlændinge, København